שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשות [א]היתה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזרה קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפין שישן לו על [ב]משמר ר' אליעזר בן יעקב אומר פעם אחת מצאו את אחי אמי ישן ושרפו את כסותו א"ר חייא בר אבא כי [ג]מטי רבי יוחנן בהא מתניתא אמר הכי אשריהם לראשונים שאפילו על אונס שינה עושין דין [ד]שלא על אונס שינה על אחת כמה וכמה תניא [א]רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו [ב]האדם [ה]יאהב את התוכחות שכל זמן שתוכחות בעולם נחת רוח באה לעולם טובה וברכה באין לעולם ורעה מסתלקת מן העולם שנאמר [א]ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב ויש אומרים יחזיק באמונה יתירה שנאמר [ב]עיני בנאמני ארץ לשבת עמדי וגו' אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל המוכיח את חבירו לשם שמים זוכה [ו]לחלקו של הקדוש ברוך הוא שנאמר [ג]מוכיח אדם אחרי ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד שנאמר [ג]חן ימצא ממחליק לשון: [ז]מצאו נעול יודע וכו' מי שהוא רוצה לתרום את המזבח [וכו']: הא גופא קשיא אמרת מי שהוא רוצה לתרום את המזבח משכים וטובל עד שלא יבא הממונה אלמא לאו בפיים תליא מילתא והדר תני יבא ויפיים אלמא בפיים תליא מילתא אמר אביי לא קשיא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה דתנן [ג]בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם בזמן שהן מרובין רצין ועולין בכבש כל הקודם את חבירו בתוך ארבע אמות זכה היו שנים שוין הממונה אומר להם [א]הצביעו ומה הן מוציאין אחת או שתים ואין מוציאין גודל במקדש מעשה [ח](א) [ד](ב' היו) שוין רצין ועולין בכבש ודחף אחד מהם את חבירו ונשברה רגלו וכשראו בית דין שהיו באים לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיים רבא אמר אידי ואידי לאחר תקנה והכי קתני מי שהוא רוצה לבא ולפיים משכים וטובל עד שלא יבא הממונה: **מתני'** [ב]נטל את המפתח ופתח את [ט]הפשפש ונכנס מבית המוקד לעזרה ונכנסו הכהנים אחריו ושתי אבוקות של אור בידם (ב) נחלקו לשתי כיתות אלו מהלכין באכסדרה דרך מזרח ואלו מהלכין באכסדרה דרך מערב היו בודקין והולכים עד שמגיעים למקום עושה חביתים הגיעו אלו ואלו אמרו שלום הכל שלום העמידו [י]עושה חביתים לעשות חביתים [ג]מי שזכה לתרום את המזבח הוא יתרום והם אומרים [יא]הוי זהיר שלא תגע בכלי עד שתקדש ידיך ורגליך מן הכיור והרי המחתה נתונה במקצוע בין הכבש למזבח במערבו של כבש אין אדם נכנס עמו ולא נר בידו אלא מהלך לאור המערכה [ה]לא [יב]היו רואין אותו

ולא

ואומר לו שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו מלקהו: **ורשות** היה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזרה אומרים זה לזה בן לוי לוקה. ובשביל כך הוא צועק ונשמע קולו בכאן (ג): **ק"ו** על אונס שינה עושין דין. דשינה זו היא אונס שאין אדם יכול לעמוד את עצמו שלא יישן משבאה לו שינה לעיניו: **שלא על אונס שינה.** דבר שעושין במתכוין: **איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם.** הרבה דברים צריך לו לאדם לבחור אלא הכי קאמר איזוהי דרך אחת מדרכים הישרים שיבור לו האדם: **אהוב את התוכחות.** לאהוב את התוכחות: (עשותה. כמו (ד) לעשות): **שנאמר ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב.** אדם שמקבל תוכחה ינעם ונחת רוח באה לעולם: **עליהם תבא ברכת טוב.** טובה וברכה באה לעולם כשטובה באה לעולם רעה מסתלקת מן העולם: **ויש אומרים יחזיק באמונה יתירה.** ישא ויתן עם בני אדם באמונה ולא יאנה את הבריות: **זוכה לחלקו של מקום.** למחילתו כלומר בתוך מחילתו שכן נאמר מוכיח אדם הרי הוא אחרי כלומר עמי: **מתני' נטל את המפתח.** מתחת הטבלא של שיש ולא היה פותח שערי עזרה עד שיעלה עמוד השחר אלא נוטל את המפתח ופותח את הפשפש פתח קטן שהיה בשער הן שקמא ר' יהודה למדות (ה) דאמר פתח קטן היה לו שבו נכנסין לבלוש את העזרה: **נכנס מבית המוקד לעזרה.** דרך בית המוקד: **נכנסו** [יג]אחריו (ו) כהנים ושתי אבוקות של אור בידן. נחלקו מאותן כהנים שתי כיתות מהם היו יורדים דרך צפון שבית המוקד היה בצפון: **אלו הולכין באכסדרה.** כל סביב העזרה מארבע רוחותיה עשו אכסדראות על גבי עמודים לעמוד תחתיהן ולהצניע כלים ובגמ' פריך ומי הוי אכסדראות בעזרה דס"ד דאותו בנין של עץ היה לכך היה מקשי: **אלו הולכים.** תחת אכסדראות של העזרה בצד מזרח ואלו דרך מערב עד שהגיעו למזרח אצל חביריהם למקום עושה חביתים ללשכת עושה חביתים היה בעזרה כדאמר במנחות (דף נ.) דליסתן ועריכתן צריך לעשות בפנים ובמזרח היתה כדתנן במסכת מדות (דף לג.): **הגיעו אלו** [יד][ואלו] **אמרו שלום הכל שלום.** לא חסרנו דבר: שלום כפל לשון: **העמידו.** מאותן כהנים עושי חביתים לעשות חביתים להחם חמין לרבוכה: **מי שזוכה לתרום את המזבח הוא יתרום את המזבח.** וכיצד סדר עשייתן אומר לו הזהר שלא תגע בכלי שאף ע"פ שהוא יודע בדבר צריך להזהירו שהוא [טו]יהא הולך יחיד ושמא ישכח ויגע ומתוך שמזהירין אותו הוא נזהר: **עד שיקדש ידיו ורגליו מן הכיור.** דלינה פוסלת [ט](מן) קידוש ידים ורגלים וצריך לחזור ולקדש: **והרי המחתה.** כל זה היה אומר לו הרי המחתה נתונה בזוית בין הכבש למזבח למערבו של כבש כלומר באלכסון היא נתונה ממוצעת בין כבש למזבח בזוית הכבש היא נתונה אצל מקום שכלה הכבש דהיינו בין הכבש ולמזבח: **ואין אדם נכנס עמו.** שבין אולם למזבח אין אדם יכול ליכנס [י](בהן) אלא בשעת עבודה ומי היכי דלאדם אסור ליכנס בין אולם למזבח הכי (ז) הוא דאסור ליכנס בין אולם לכבש דכבש הוא כמזבח לכל דבר: **ולא נר בידו.** לפי שהולך יחידי: **אלא מהלך לאור המערכה ולא היו רואין אותו.** לפי שהי' מצד אחר של כבש במזרחו דהא גובה הכבש שהוא גובה הרבה אמות היה מפסיק:

ולא

רבינו גרשום

אתא ר' אבא נחר ליה. הטיח בגרונו קול כדי שישמע רב ספרא ויצא: **א"ל.** רב ספרא ליעול מר: **מיהו עד כאן לא עיילת לשעיר וגמרת מילי דשעיר.** כלומר עדיין לא נכנסת לארץ בני עשו לרומי שאינן צנועים ולמדת תרבותם הנחת תרבות פרסיים שצנועים ותפסת מנהג רומיים שאינן צנועין: **ולאו הכי תנן מצאו נעול.** כלומר לא היה לך לבוא כאן כשראיתו נעול וכשידעת שאני שם: **ורב ספרא.** הכי קאמר ליה אעפ"כ ליעול מר סבר דלמא מסכן: **חשיך תקין נפשך וקדים תקין נפשך כי היכי דלא תרחק.** כלומר למד עצמך שתהא רגיל להקדים בשחרית עד שבני אדם ישנים וצא להפנות וכן נמי חשיך לערב וצא בשעה שאין בני אדם מצויין בחוץ שאם לא תעשה כן תצטרך להתרחק מן בני אדם עד כדי שלא יראו פרועך וכשאתה מקדים ומחשיך תוכל להיפנות באי זה מקום שתרצה ולא תצטרך להתרחק: **תיב וגלי.** כשאתה יושב גלי בגדיך וכסי עד שאתה יושב והדר קום משום צניעותא שלא יראו בשרך: **שטוף ושתי שטוף ואחית.** שוטף הכוס עד שלא תשתה בו משום נקיות ואחר ששתיתה חזור ושטוף אותו והחזירהו שאין כל הדעות שוות שלא תעשה אנינות למי שישתה אחריך: **וכשאתה שותה מים.** בכוס: **שפוך מהם.** כנגד אותו מקום שהיה פיך שם ואח"כ תן לתלמידך: **ומת בצמא.** שהיה מתבייש הוא לשפוך מהן אחר שתיית רבו: **לא תפלוט בפני רבך.** כדאמרינן התם [עירובין צט.] הרק בפני רבו חייב מיתה: **בר מקרא ודיסא.** חוץ מלאחר שאכל קרא או דיסא דאותו רוק שיש בפיו לפתילה של אבר דמי ששורף את הגוף אם לא ישליכנו חוץ: **איש הר הבית.** הממונה על השומרים של הר הבית *): **והן אומרים.** השומרים אחרים: **מה קול בעזרה ואומרין זה לזה** ודאי קול בן לוי לוקה כו'. משנה זו של מדות הוא: **ק"ו שלא על אונס שינה.** מי שישן מרצונו שעושין ממנו דינים: **ינעם.** היינו נחת רוח: **לפלגו.** לחלקו של מקום: **שנאמר מוכיח אדם אחרי.** כלומר הקב"ה גורלו אחריו לחלקו: **כאן קודם תקנה.** כדתנן במסכת יומא בראשונה כל מי שהוא רוצה לתרום כו': [מתני'] **ופתח את הפשפש.** היינו אותו פתח קטן הפתוח מבית המוקד לעזרה כדתנן במדות: **אלו.** כת אחת הלכו באכסדרא דרך המזרח: **ואלו** באכסדרא דרך

*) עד כאן שייך לעמוד הקודם.

פי' הרא"ש

כה"ג ואבנט מעשה מעשה רוקם ולבני אהרן מעשה כתנות ועשית להם אבנטי' וילפינן רוקם רוקם ממקרא ואלה פקודי. מה התם כלאים אף הכא כלאים. ומדכתיב ולבני אהרן וגו' ועשית להם אבנטים משמע שהיו חלוקים מאבנט של כה"ג. ואית ספרים דגרסי הא ניחא למ"ד אבנטו של כה"ג זהו אבנטו של כהן הדיוט וה"פ אבנטו של כה"ג ביוה"כ שהיה של בוץ והו אבנטו של כהן הדיוט כל השנה: **מימך תותיה.** לכפול מתחתיו כמו מוך ספק' וגמי [תענית ו:]: **באותן שאין בהם כלאים.** מגבעת וכתונת: **קשין.** שאני בגדי כהונה היו קשים שחוטן היו כפול ו' ולכך שרו בהנאה אבל בלבישה והעלאה אסור כדאיתא בפ"ק דעירוכין [צ"ל דערכין דף ג:] כהנים איצטרכי ליה דסד"א כיון דאשתרי כלאים גבייהו ליתנהו בגדילים תעשה לך קמ"ל דנהי דבעידן עבודה אשתרי שלא בעידן עבודה לא אשתרי: **האי נמטא גמדי דנרש.** נמטו לבד. גמדא שהוא קשה וכווץ. ובגרס מתקנים אותו: **שריא.** מותר בהנאה לפי שהיא קשה ואין נימא נכרכת עליו: **דאמר מר מחילות לא נתקדשו ובעל קרי משולח חוץ לשתי מחנות.** יליף בפסחים פרק אלו דברים [דף סז:] מדכתיב וכל זר לרבות בעלי קרי ומתני' סייעתא לר' יוחנן דאמר מחילות לא נתקדשו מדמתן שבעל קרי היה מהלך במסיבה דהיינו מחילות ואי הוה קדושות לא היה בעל קרי הולך שם. אבל להא דאמר ובעל קרי משולח חוץ לשתי מחנות לא מייתי סייעתא ממתניתין אלא מילתא דר"י הוא מסיק: **נחר ליה.** הוציא קול מגרונו לידע אם היה שם אדם: **א"ל.** רב ספרא ליעול מר: **א"ל רבי אבא עד כאן לא** [א]**עיילת כו'.** שאינך יודע בניה הכסא כי לא היה לך לדבר (ליעול מר) אלא היה לך להשמיע קול להודיעני אם יש שם אדם והייתי נמנע מליכנס: **לאו הכי תנן מצאו נעול בידוע שיש שם אדם.** אלמא תיקנו דבר זה לסימן שלא יצטרך לשאול אם יש שם אדם ויצטרך הלה להשיב לו: **ורב ספרא.** סבר דר' אבא מסוכן הוא ואם היה משמיע קולו היה הולך לדרכו ומסתכן: **עמוד.** של גדולים הנעקר לצאת והחזירו: **מביא את אדם להדרוקן.** חולי שנעשה לנס: **סילון.** של מי רגלים: (ומה דר"ם א"ל לרב אבא כו' דכיון שראית אותו נעול לא היה לך להתקרב לאו הכי תנן מצאו נעול כו' ור"ם שדיבר אליו סבר מסוכן הוא): **חשוך תקין נפשך וקדים תקין נפשך.** המשך מערב והקדים בבקר לתקן עצמך לעשות צרכיך בשעה שאין בני אדם מצוין בדרכים ולא תצטרך להתרחק בשדות: **תוב וגלי.** לא תגביה בגדיך עד שתשב על הכסא: **כסי וקום.** כסה פרועך קודם שתקום שלא יראה בשרך לא בישיבה ולא בקימה: **שטוף ושתי שטוף ואחות.** שטוף הכוס קודם שישתה שמא אותו ששתה בו לא היה בעל תרבות ולא שטפו אחרי ששתה ט. ואחר שישתה שטוף הכוס (ט) כדי שלא יצטרך השותה אחריך לשטפו: **וכשאתה שותה מים שפוך מהם.** במקום הגמת פיך: **כל מילי לא תפלוט.** מכל דבר שאכלת אם נזמן רוק לתוך פיך לא תפלוט אותו לחוץ לפני רבך אלא תבלענו חוץ ממאכל דלועין ודייסא כי הבולע רוק אחר אכילה נעקר כאילו היה מכיס פתילה של אבר לתוך פיו: **תנן התם.** משנה היא במס' מדות [פ"א מ"ב] ומייתי לה הכא משמע משום דבעי למקבע עלה גמרא ומדות אין לה גמרא: **איש הר הבית.** של וממונה על נרגי הר הבית כמו אישי כה"ג: [ג] **ורשות היה לו לשרוף כסותו.** ואין כאן משום בעל תשחית דהפקר ב"ד היה הפקר: **אהוב את התוכחות.** אוהב מי שמוכיח: **זוכה** [ג] **לפלגו.** לחלקו ולמחילתו: **משכים וטובל כו' אלמא לאו בפיים.** דמשמע דטובל כא לתרום דאי בעי פיוס מה לו למהר לטבול יממין עד שיפול עליו הגורל: **כאן לאחר התקנה.** שתקנו בפיוס לפי שרצין כל א' לקדם את חבירו ובאין לידי סכנה דפעם א' נשברו רגליו של א': **מי שרוצה להפיס משכים וטובל.** כדי שיהא מזומן מיד אחר הגורל לעבודתו אי נמי מחמת חיבת המצוה שמא ימהר ויכנס לעזרה בלא טבילה: **מתני' נטל את המפתח.** במסכת מדות מפרש מהיכן נטלו: **ופתח את הפשפש.** פתח קטן שהיה אצל השער הגדול כי לא היו פותחין שער הגדול עד היום: **באכסדרה.** כי כל העזרה היתה מוקפת אכסדרה אצל החומה בנוים על עמודים: **היו בודקין.** אם ימצאו כלי שמקדש במקומם: **למקום עושה חביתין.** לשכה שבה מתקנים חביתין [של כה"ג ופגשו אלו באלו: **הכל שלום.** לא נפקד ממנו כלום: **והרי המחתה נתונה.** מראין לו מקומו של מחתה:

קול

חשק שלמה על פי' הרא"ש א) [כן הגי' ג"כ בגרסות סנ:]. ב) עד כאן שייך לדף כו ע"ב. ג) כן הגי' מע"י.

מסורת הש"ס

א) אבות פ"ב מ"א נדרים כב: ע"ש, ב) יש גורסים האדם עשותה וכזה יוכן פירש"י וע' בחלופי גרסאות, ג) יומא כב., ד) [צ"ל שהיו שניהן], ה) זבחים כא:, ו) יעב"ץ מ"ז.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מעשה בשנים שהיו שוין: (ב) שם במשנה ונחלקו לשתי וכו' דרך המזרחה וכו' דרך המערב: (ג) מפרש ד"ה ורשות היה וכו' בכאן הס"ד ואח"כ מ"ה על אונס וכו' שינה לעינו ק"ו שלא על אונס כנ"ל והד"א: (ד) ד"ה אהוב את התוכחות וכו' לעשות הס"ד ואח"כ מ"ה נחת רוח וכו' מן העולם הס"ד ואח"כ מ"ה שנאמר ולמוכיחים: (ה) ד"ה נטל וכו' למדות היא דאמר: (ו) ד"ה נכנסו אחריו הכהנים וכו' בידן ונחלקו: (ז) ד"ה ואין אדם וכו' הכי נמי הוא דאסור:

◆

תורה אור השלם

א) וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעָם וַעֲלֵיהֶם תָּבוֹא בִרְכַּת טוֹב: [משלי כד, כה]

ב) עֵינַי בְּנֶאֶמְנֵי אֶרֶץ לָשֶׁבֶת עִמָּדִי הֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ תָּמִים הוּא יְשָׁרְתֵנִי: [תהלים קא, ו]

ג) מוֹכִיחַ אָדָם אַחֲרַי חֵן יִמְצָא מִמַּחֲלִיק לָשׁוֹן: [משלי כח, כג]

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"ו מהלכות תמידין ומוספין הל' ג:

כח ב מיי' פ"ח מהל' בית הבחירה הל' יא:

כט ג מיי' פ"ב מהל' תמידין ומוספין הלכה יג:

◆

שיטה מקובצת

א] היה לו אות ת' נמחק: ב] משמרתו אמר ר' אליעזר בן יעקב פעם תיבת אומר נמחק: ג] כי הוה מטי: ד] דין וק"ו על אונס שינה עושין דין שלא: ה] האדם אהוב את התוכחות לעשותה כך גריס ר"ש: ו] זוכה. ס"א לפלגו של: ז] מתיבת ממחליק לשון עד תיבות מי שהוא נרשם על כל תיבה קו להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: ח] מעשה שהיו שניהן שוין: ט] הפשפש. עיין בערוך בערך פשפש: י] העמידו עושי חביתים אות ה' נמחק: יא] אומרים לו הוי: יב] לא. זבחים (דף כא ע"ב): יג] הכהנים אחריו ושתי: יד] אלו ואלו אמרו: טו] שהוא היה הולך תיבת יהא נמחק:

הדפסה ברזולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <עוז והדר> - לט מעילה, קינים, תמיד, מידות תלמוד בבלי עמוד מס : 55 הודפס ע"י אוצר החכמה